

Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen kaupunkiluonnossa

Erityisasiantuntija

Riku Lumiaro

Suomen ympäristökeskus Syke

Biodiversiteetti eli luonnon monimuotoisuus on

Luontotyyppi-, laji- ja
geenirikkkautta

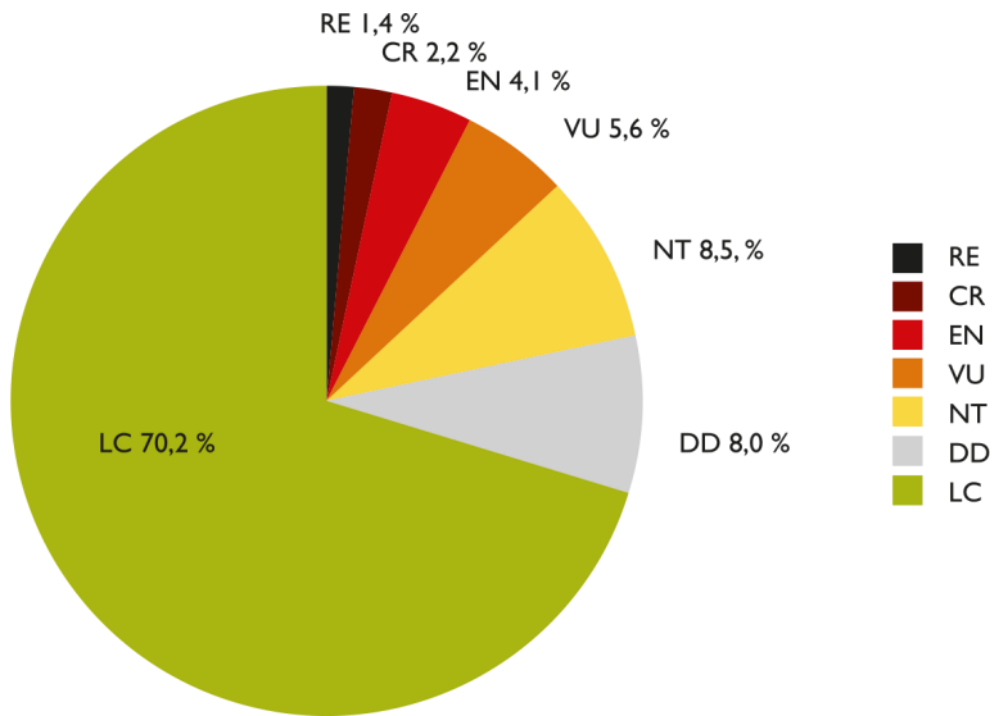

Suomen lajiston uhanalaisuus

Suomen lajien uhanalaisuusarvioinnin 2019
julkistus 8.3.2019
Säätytalo, Helsinki

Arvioitujen lajien (22 418) jakautuminen uhanalaisuusluokkiin

- Uhanalaisia lajeja 2 667 **11,9 %**
- Punaisen listan lajeja 6 683 **29,8 %**
- Vuoden 2010 arvioinnissa uhanalaisia lajeja oli 2 247 **10,5 %** arvioiduista

RE = Hävinneet

CR = Äärimmäisen uhanalaiset

EN = Erittäin uhanalaiset

VU = Vaarantuneet

NT = Silmälläpidettävät

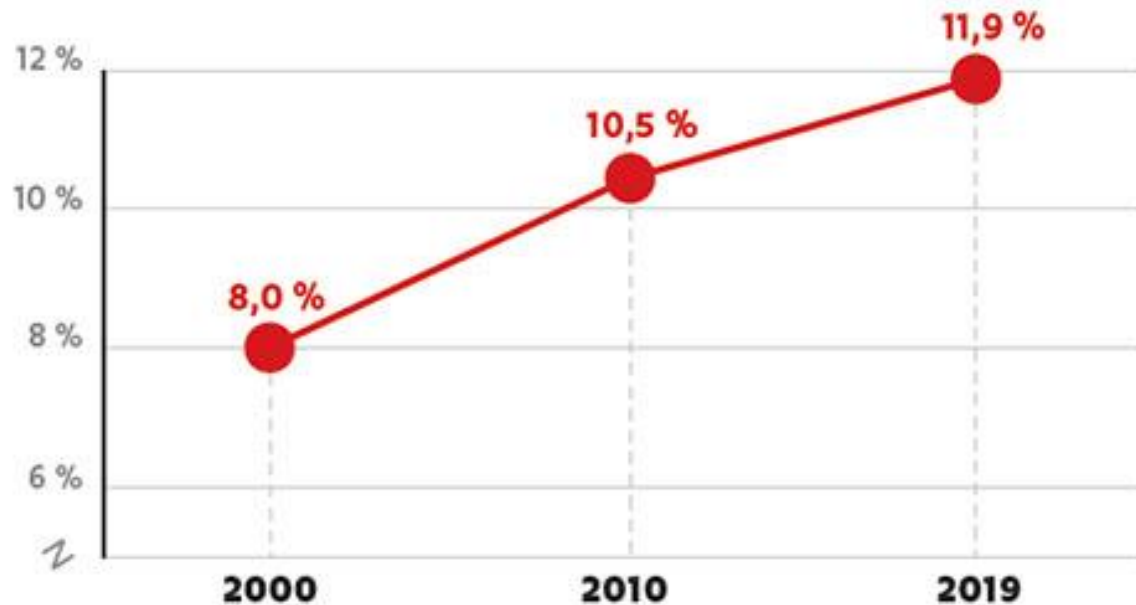
LC = Elinvoimaiset

DD = Puutteellisesti tunnetut

Uhanalaisten lajien osuus kasvaa hälyttävää vauhtia Suomessa

osuus arvioituista lajeista Suomessa

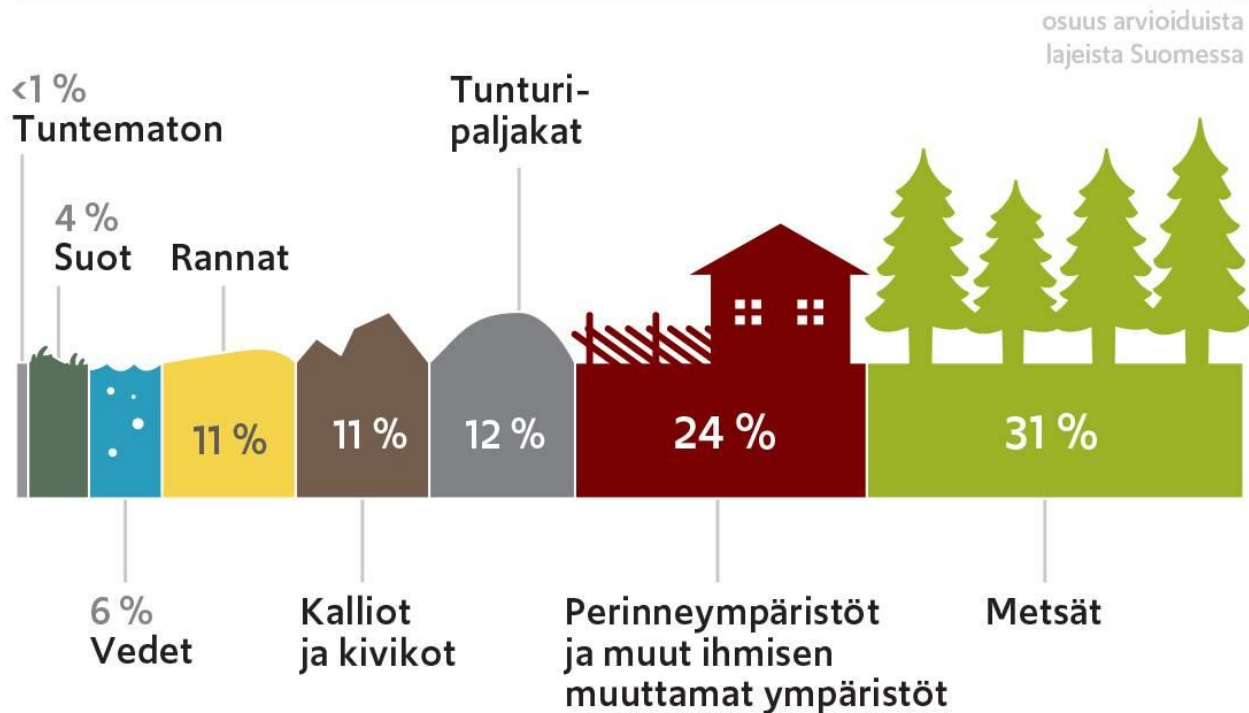

LÄHDE: SUOMEN LAJIEN UHANALAIKUUS - PUNAINEN KIRJA 2019

Nimetä 4.0 Kansainvälinen

Uhanalaisia lajeja elää eniten metsissä ja perinneympäristöissä. Ilmastomuutos uhkaa erityisesti tunturilajeja

LÄHDE: SUOMEN LAJIEN UHANALAISUUS - PUNAINEN KIRJA 2019

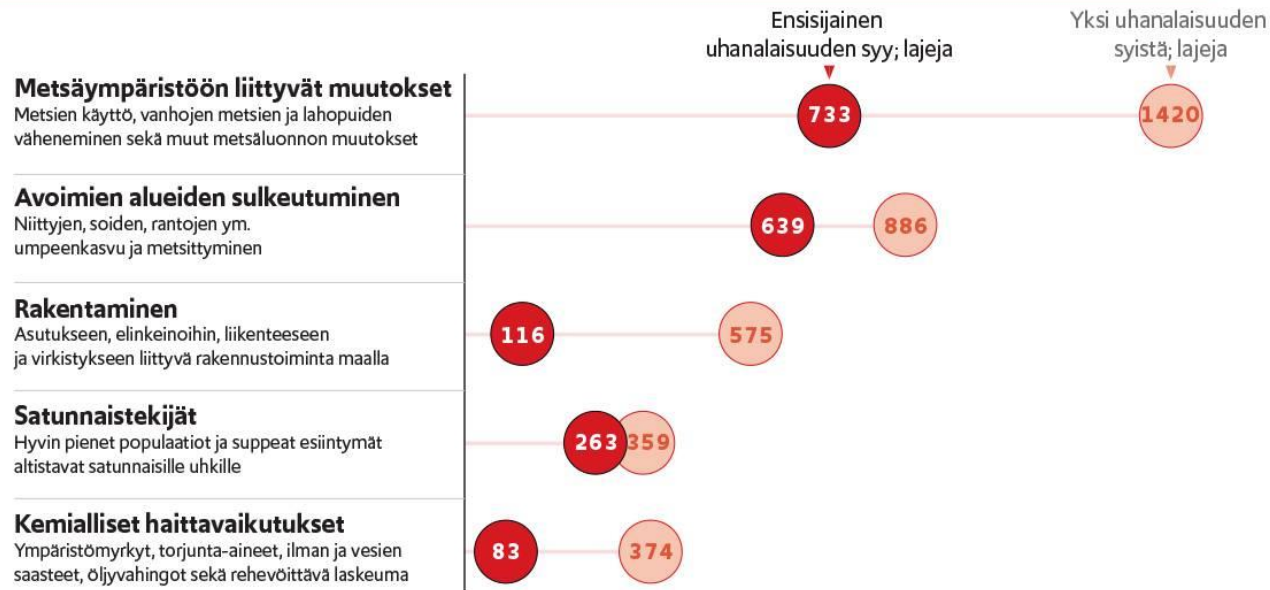
Nimeä 4.0 Kansainvälinen

Metsäympäristön muutokset ja avoimien alueiden sulkeutuminen ovat suurimmat yksittäiset uhanalaisuuden syyt Suomessa. Pienet kannat ovat erityisen haavoittuvia satunnaisille tekijöille.

Uhanalaisten lajien määrät uhanalaisuuden syyn mukaan

5 merkittävintä syytä

Luontotyyppien uhanalaisuusarviointi 2018

Anne Raunio

Suomen ympäristökeskus

Säätytalo, Helsinki

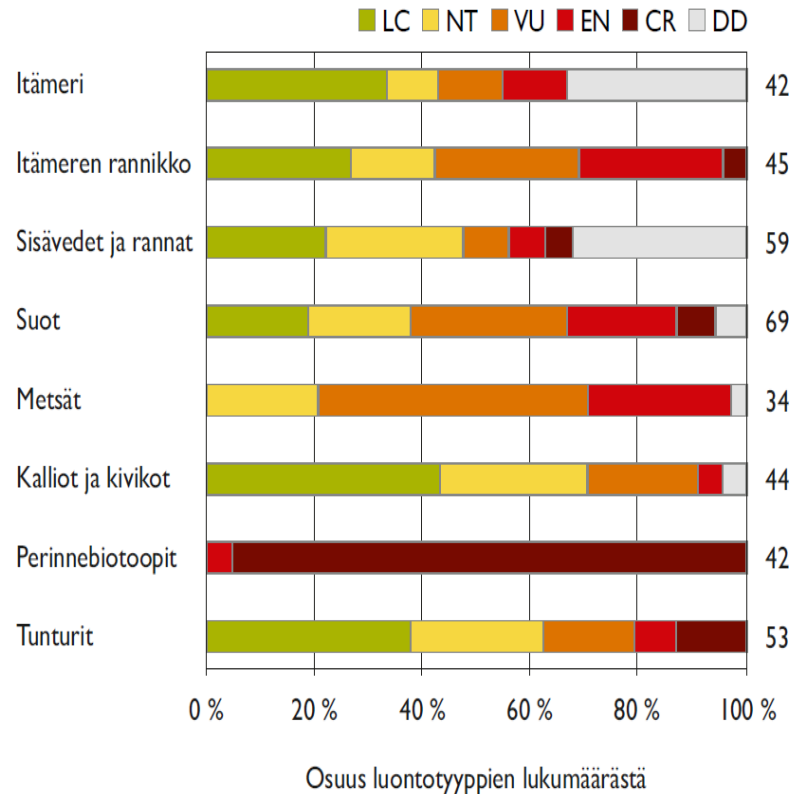
18.12.2018

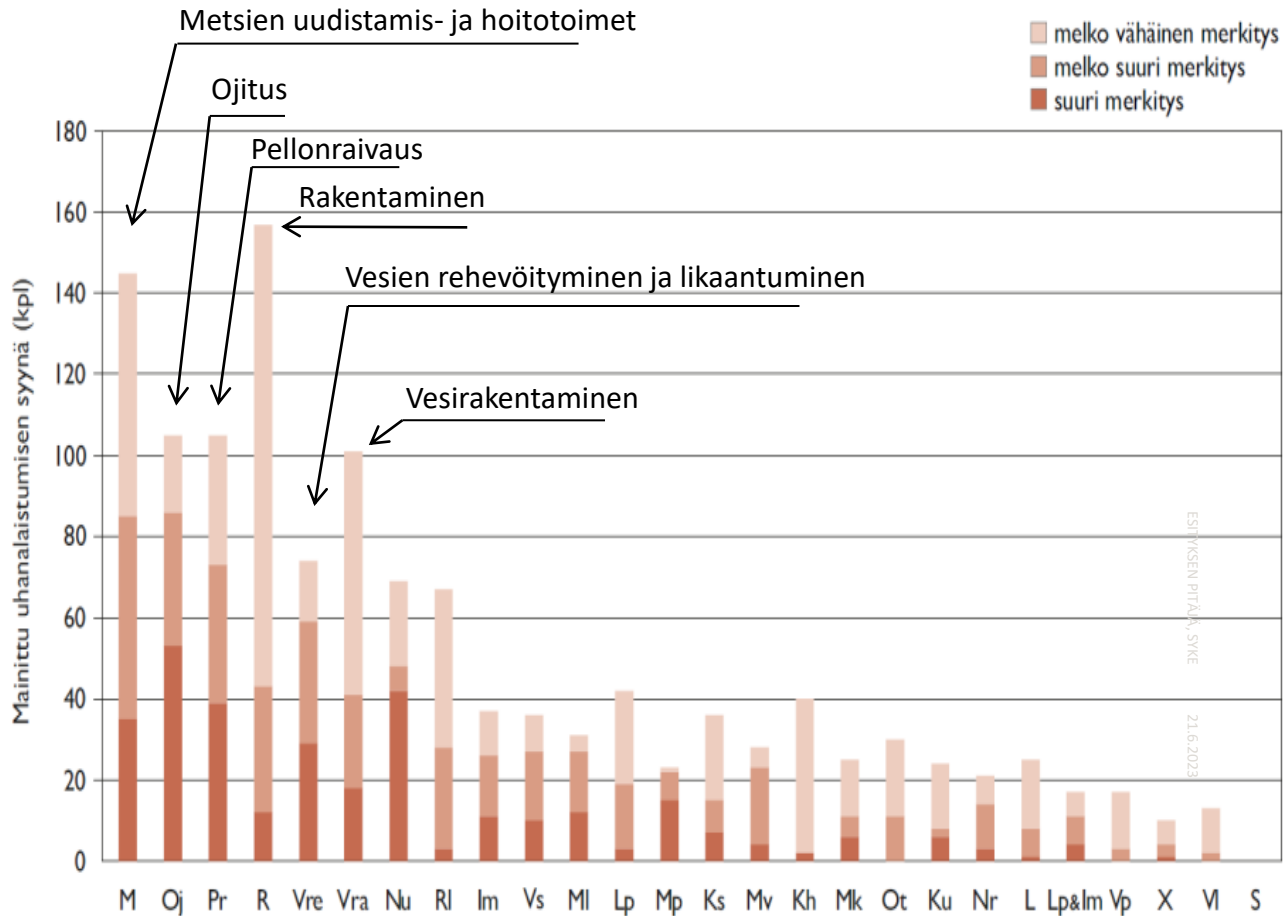
Uhanalaisuusluokkaosuudet ryhmittäin

- Korkeimmat uhanalaisten osuudet perinnebiotoopeissa (100 %) ja metsissä (76 %)
- Pienimmät sisävesien (20 %), Itämeren (24 %) sekä kallioiden ja kivikoiden luontotyypeillä (25 %)

a) Koko maa

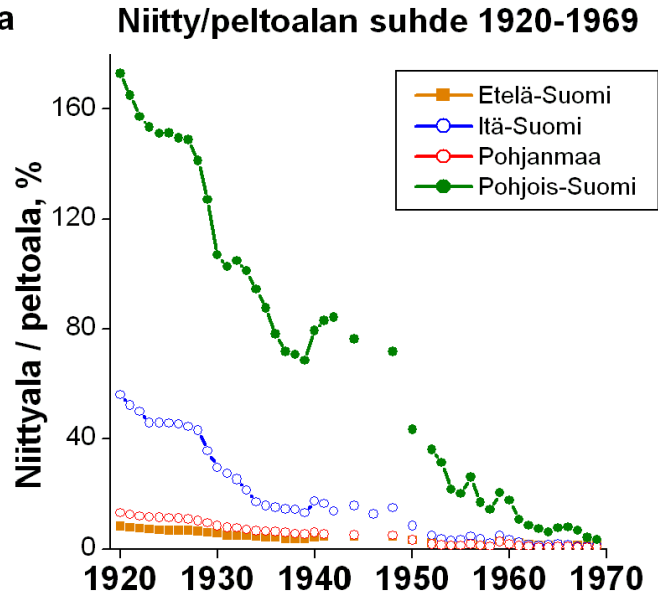
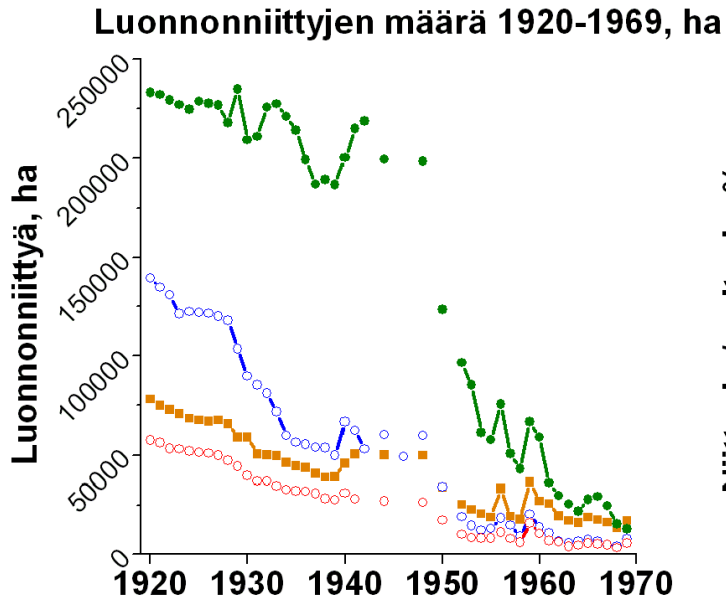

Uhanalaistumisen syyt

Perinnebiotooppeja on enää murusia jäljellä

- Etelästä luonnonniityt hupenivat jo kauan sitten; pohjoisesta sotien jälkeen.
- Pohjoisessa myös umpeenkasvu (ja siten lajiston taantuminen) hitaampaa.

Perinnebiotoopit ovat kulttuuriympäristön helmiä

- Perinnebiotoopit ovat syntyneet aikanaan perinteisen laidunnuksen ja ihmisen luonnonhoidon ansiosta.
- Siten sidoksissa maatalouteen, mutta monesti kohteita jäljellä myös taajamissa ja kaupungeissa.
- Monesti maisemallisesti näyttävillä paikoilla, ja yhteydessä vanhaan rakennuskantaa ja kulttuuriin.
- Uhkana ennen kaikkea käytön eli **laidunnuksen ja hoidon loppuminen**.

Perinneympäristöt ja muut (kuten sähkölinjat) ihmisen muuttamat ympäristöt

- Neljännes kaikista uhanalaisista lajeista elää perinneympäristöissä
- Kuivat niityt, kedot ja nummet tärkeimpiä elinympäristöjä
- Hävinneiden osuus huomattava: 123 lajia eli **39,4 % kaikista hävinneistä**
- Avoimien alueiden sulkeutuminen merkittävin uhanalaisuuden syy (62 %) ja tulevaisuuden uhkatekijä (64 %)

Miten kunnissa voidaan tukea perinnebiotooppeja?

- Kunnissa keinot painottuvat taajamien maankäyttöön ja vihersuunnitteluun.
- Taajamissa perinnebiotoopit ovat monesti eristyneitä, pienialaisia laikkuja
→ vaateliaampaa niittylajistoa ei usein ole jäljellä, vaikka niitä hoidettaisiinkin.
- Perinnebiotooppien tilaa voi parantaa lisäämällä niiden läheisyydessä niittylajistoa tukevien **muiden, puoliluonnontilaisten viheralueiden määriä**
→ *kytkeytyneisyys paranee, niittymäisen ympäristön yhteisala kasvaa*
 - Niittynä hoidetut puistonurmet (niitto vain 1-2 kertaa, kesän lopulla)
 - Avoimena pidettävät joutomaa/ruderaattialueet
 - Leveästi niittymäiseksi raivatut tienvarret, urheilu- tai leikkikenttien reunat ym.
 - Pienkosteikkojen tai vesistöjen niittymäiset reuna-alueet
 - Niitty- ja maisemapellot auttavat perinnebiotooppien pölyttäjiä

Mesipistiäiset menestyvät kaupungeissa

- Kaupungistumisen on havaittu vähentävän pölyttäjien lajirikkautta, yksilömäärää ja harvinaisten lajien esiintymistä sekä yksipuolistavan pölyttäjäyhteisöjä.
- Kaupungit voivat kuitenkin tehdä paljon pölyttäjien eteen ja ylläpitää ainutlaatuisia pölyttäjäyhteisöjä.
- Joissain tapauksissa kaupungeissa on havaittu suurempi pölyttäjien runsaus, monimuotoisuus tai ravinnonkeruuaktiivisuus kuin ympäröivillä maatalous-, metsä- tai luonnonsuojelualueilla
- Kaupungeissa elää suhteellisesti enemmän sellaisia pölyttäjiä, jotka ovat ravinnonkäytöltään tai elinympäristövaatimuksiltaan generalisteja, kuten mesipistiäiset, eli voivat hyödyntää laajaa valikoimaa erilaisia ravintokasveja ja elinympäristöjä.

Keinoja pölyttäjien tukemiseen kaupungeissa

- Lisää pölyttäjien suosimia elinympäristöjä: niityt, niitty laikut, kaupunkiviljelyalueet ja ruderaatit
- Valitse viheralueille pölyttäjien suosimia monivuotisia kasvilajeja
- Vähennä niittoa ja kevennä muutakin hoitoa > hallittu hoitamattomuus
- Lisää pölyttäjien lisääntymispaikkojen määrää kuten pörräishotelleja ja lahoppuuta
- Lisää viheralueiden vaihtelevuutta ja kokoa – huomioi myös niiden sijoittelu
- Lievennä haitallisia tekijöitä kuten vähennä torjunta-aineiden käyttöä

Yhteenveto pölyttäjien tilasta Suomessa

- Yhä useampi pölyttäjälaji on arvioitu uhanalaiseksi
- Etenkin päiväperhosissa ja mesipistiäisissä on paljon uhanalaisia
- Eniten taantuneita perinnebiotooppien ja paahdeympäristöjen lajit
 - Niiden elinmahdollisuuksia voidaan parantaa kaupunkiniityillä
- Säännöllistä seurantatietoa on kerätty vain perhosista
 - Sekä yö- että päiväperhosten kokonaismäärät ovat loivasti laskeneet
- Hyönteisillä kannanvaihtelut luontaisesti suuria, mikä vaikeuttaa trendien havaitsemista > pitkäaikaisseuranta!
- Ilmastonmuutos tuo etelästä uusia pölyttäjälajeja, mutta samaan aikaan pohjoinen lajisto taantuu

Léppävaaran kaupunkipuro Espoossa

Sapokan kaupunkikosteikko Kotkassa

Vanhankaupunginlahden nurmikkoniitty

Viherkatto autokatoksen päällä

Luontoloikka > Niittykummut tärkeä osa viihtyvyyttä ja viheralueita Lappeenrannassa

- Niittykummut syntyivät kokeiluista
 - Kummuissa hyödynnettiin kolmen käynnissä olleen katutyömaan puhtaita kaivuumaita
 - Toimien seurauksena noin 45 000 neliometriä nurmea muutettiin kukkiviksi niityiksi
 - Perustamisessa on ollut tärkeää pitää huolta riittävän aikaisesta tiedottamisesta, jotta asukkaille kulkeutuu tieto ympäristön muutoksista
 - Ne sitovat liikennealueelta tulevaa pölyä ja ne toimivat suojapuskureina väylien välillä

**Maailman ja Suomi
muuttuvat
huomattavasti 2000-
luvulla > Ainoastaan
suomalaiset voivat
huolehtia Suomen
luonnon
monimuotoisuudesta**

Kiitos mielenkiinnosta

Erytissiantuntija

Riku Lumiaro

Suomen ympäristökeskus Syke

